

BIBLIOGRAFICKÁ IDENTIFIKACE

Autor:

Mgr. Jiří Kadlčík

Název disertační práce:

Sportovní kariéra, její ukončení a proces adaptace do posportovního života bývalých vrcholových sportovců vybraných sportů v ČR

Pracoviště:

Katedra kinantropologie a základů společenských věd, UK FTVS v Praze

Školitelka:

Doc. PhDr. Irena Slepíčková, CSc.

Rok obhajoby disertační práce:

2008

Abstrakt:

Cílem této práce byl popis průběhu sportovní kariéry, procesu ukončení vrcholové sportovní kariéry a určení jednotlivých proměnných, které tento proces ovlivňují a popis následné adaptace do posportovního života.

Pro splnění cíle práce byl zvolen sekvenční smíšený typ výzkumu kombinující jak kvalitativní, tak kvantitativní vědecký přístup. V první fázi výzkumu byla pomocí dotazování 11 bývalých vrcholových sportovců formou interview získána základní představa o zkoumaném fenoménu v ČR. Na základě zjištění z první fáze výzkumu v kombinaci s porovnáním poznatků ze zahraničí byly navrženy výzkumné hypotézy pro druhou fázi výzkumu. V té, ve formě odpovědi na písemný dotazník, participovalo 184 z celkově 372 oslovených bývalých vrcholových sportovců.

Mezi stěžejní závěry práce patří zjištění, že vrcholová sportovní kariéra je pouze jednou z několika fází života jedince, není tedy kariérou celoživotní, má svůj začátek, který je možno vymezit věkem iniciace sportovní činnosti a svůj nevyhnutelný konec. Dle výsledků výzkumu se věk začátku sportovní kariéry pohybuje v průměru okolo 10. roku života a věk ukončení sportovní kariéry kolem roku 30. s tím, že kariéra každého sportovce je individuální a rozdíly lze shledat rovněž mezi jednotlivými sledovanými sporty.

Konec sportovní kariéry představuje velmi složitý proces, ve kterém se sportovec musí vyrovnávat s výraznými životními změnami. Způsob, jakým se jedinec s tímto přechodovým procesem vyrovná nachází svůj odraz ve kvalitě posportovního života, v tomto výzkumu sledovaném v oblasti psychosociální, sociální, zaměstnanecko/vzdělávací, oblasti zdraví a vnímané životní spokojenosti. Přechodový proces samotný je ovlivňován nekonečnou řadou proměnných, z nichž některé mohou vystupovat jako pozitivní zdroje optimálního přechodového procesu a některé naopak jako bariéry optimálního přechodového procesu.

Výsledky ukázaly, že ukončení sportovní kariéry dobrovolného charakteru lze považovat jednoznačně za zdroj optimálního přechodového procesu do posportovního života. Dalšími jednoznačnými zdroji, mající pozitivní odraz ve všech sledovaných oblastech posportovního života, byly vysoká míra osvojení si přenosných dovedností a užití copingové strategie seberozptýlení. Spíše jako zdroj optimálního přechodového procesu se ukázalo plánování ukončení sportovní kariéry a užití copingové strategie sportovní. Naopak jako jednoznačné bariéry, mající negativní odraz ve všech sledovaných oblastech posportovního života, se projevíly vysoká míra vnímané sportovní identity a užití

copingové strategie neakceptace. Spíše jako bariéry se dále projevilo užití copingové strategie útěku a copingové strategie proaktivní.

Podpora sociálního okolí po ukončení sportovní kariéry, úroveň dosaženého vzdělání, typ sportu, stupeň zapojení do řízeného systému sportovní přípravy a absolvování zahraničního angažmá byly proměnné, které se nedají označit ani jako zdroje, ani jako bariéry optimálního přechodového procesu. Jejich odraz ve sledovaných oblastech posportovního života byl různorodý, v řadě případů pak nevýrazný.

Klíčová slova:

Vrcholoví sportovci, sportovní kariéra, ukončení sportovní kariéry, přechodový proces, kvalita posportovního života